

Hazırlayan:

Prof. Dr. Kerem Alkin

Türkiye İMSAD Ekonomi Danışmanı

Bu hafta, gözler Türkiye'nin tatilde olacağı 1 Mayıs'ta başlayıp, 2 gün sürecek FED toplantısında olacak. ABD 10 yıl vadeli tahvil faiz oranının 5 yıldır ilk kez yüzde 3'ü geçmesi, küresel piyasaları çalkalandırdı ve gelişmekte olan ülke tahvillerinin de pek yararına olmadı. Bu hafta açıklanacak Euro Bölgesi büyüme oranı zayıf gelirse, euro-dolar paritesi 1,21 doları kırmayı deneyebilir. Dünya ekonomisindeki toparlanmaya bağlı olarak, küresel emtia fiyatlarında, bilhassa petrol fiyatındaki yükselmenin, dünya ekonomisi için yeni bir küresel maliyet enflasyonu baskısı oluşturup oluşturmayacağını birlikte gözlemlememiz gerekecek. Cuma günü açıklanacak ABD Nisan ayı istihdam verileri de bir o kadar önemli. 2 Mayıs'tan itibaren Türk şirketleri için yabancı para borçlanmaya sınırlama geliyor. Onu da atlamayalım. Detayları son sayfada okuyalım.

- Tam bir 1 yıl önce, dolar-TL kurunda 3,73-3,62 TL bandını, euro-dolar paritesinde ise 1,09 dolar düzeylerini konuşmaktaymışız. **Esasen, 15 Şubat'ta 1,2555 dolar düzeyini gören ve uluslararası finans kurumlarınca 1,28 dolara kadar yükselişini sürdüreceği o günlerde telaffuz edilen euro-dolar paritesi, ABD ekonomisiyle ilgili büyüme ve istihdam verileri güçlü geldikçe, ABD Merkez Bankası FED'in yeni başkanı Powell'ın açıklamaları beklenenden daha şahin bir duruşa işaret edince ve ABD'de enflasyon yüzde 2'ye yaklaştıkça; FED'in bu yıl iki, hatta üç kez daha faiz artırabileceği ihtimali de güçlenince, 1,24-1,22 dolar bandında bir alana sıkıştı. Buna Başkan Trump'ın ticaret savaşlarını ve küresel siyasi gerginlikleri eklediğimizde, 15 Şubat'ta 88.67 puana kadar gerilemiş, 26 Şubat'ta 90 puanın üzerini görse de, bu seviyede tutunamadığı dalgalı bir seyir izlemiş, 26 Mart'ta bir kez daha 89.03 puanı, 16 Nisan'da da 89.42 puanı gören Dolar Endeksi, 27 Nisan Cuma'yı 91.56 puandan kapattı.**
- **Dolar Endeksi'nin yükselişinde, Avrupa Merkez Bankası'nın 26 Nisan Perşembe günü toplantısında, Euro Bölgesi'nde KOBİ'lerin ve hane halkının bankacılık sektöründen kullandıkları kredilerde, büyümede iyimser toparlanma sürse de, henüz bir hareketlenme görülmeyen enflasyon oranları ve beklenen diğer yapısal reformların devreye girmemesi nedeniyle, para politikası faiz oranını aynı seviyede tutma ve tahvil alım programına aynı şekilde devam etme kararı almasının etkisi de unutulmamalı. Bu noktada, ABD ekonomisine yönelik enflasyon baskısında artış gözlenirken, ABD Hazine tahvillerinde, geçtiğimiz hafta 10 yıl vadeli tahvilinin faiz oranının 2013'den beri ilk kez yüzde 3'ü geçip, 26 Nisan Perşembe günü yüzde 3,030 test**

edip, Ocak 2014'den beri ilk kez yüzde 3,041 bandına yaklaşınca, hisse senedi piyasalarına satış olarak yansıdı. ABD tahvillerindeki faiz tırmanışı, dolara değer kazandırıp, euro-dolar paritesinin 16 Nisan'da 1,2380 dolar iken, önce 23-24 Nisan'da 1,22; ardından, 26 Nisan'da 1,21 dolar bandına kadar çekilmesine sebep oldu.

- Görünen o ki, ECB Başkanı Draghi'nin Euro Bölgesi liderlerinde ve AB Komisyonu'nda Euro Bölgesi Bankalar Birliği ve Sermaye Piyasası Birliği adımlarını, yeni yapısal reformları, yapısal işsizliğe karşı yeni önlemleri görene kadar, para politikası rotasını değiştirme niyeti yok. Buna karşılık, ABD'de hayli olumlu gözükten ekonomik veriler, güçlü büyüme verisi, istihdama yönelik olumlu veri ve beklentiler, enflasyondaki kıpırdama, FED'i yeni faiz artış adımları atmaya yaklaştırdıkça, euro-dolar paritesi yukarı yönde hareketini sürdürebilir gözüküyor. **Bu durum, Türkiye gibi önde gelen ülkelerin tahvilleri ve hisse senetleri üzerinde de satış baskısına yol açmakta. Küresel yatırımcıların gelişmekte olan ülke tahvil ve hisse senetlerine olan ilgileri, ABD tahvil faiz oranlarındaki bu derece hızlı yükselişten etkilenmiş gözüküyor.**
- Yurtiçi tasarruf sahipleri ise, Mart ayının ikinci haftasından başlayarak Nisan'ın ilk haftasına kadar devam eden dört haftalık süreçte yaptığı döviz satımının yarısını iki haftada geri almış durumda. 16 Mart'la biten haftadan 6 Nisan'la biten haftaya kadar 5,1 milyar dolar döviz satımı yaptıktan sonra Dolar/TL'nin rekor kırdığı 13 Nisan haftasında 1,35 milyar dolar döviz alımı yapan yerliler önceki hafta da alıma devam etti. Yerliler 20 Nisan'la biten haftada da 1,35 milyar dolar döviz alımı yaptı ve iki haftalık alım 2,7 milyar dolara çıktı. 6 Nisan haftası itibariyle 163,9 milyar dolar ile yılın en düşük seviyesine gerileyen yurt içi yerleşiklerin kıymetli madenler dahil yabancı para cinsinden toplam mevduatı tekrar 166,66 milyar dolara yükselmiş durumda. Tarihi rekor 16 Şubat'la biten haftada 170,4 milyar dolar seviyesiydi. Dolar-TL kuru 11 Nisan'da 4,1940 TL seviyesini görmüş; 24 Haziran'da erken genel seçim yapılacağı açıklamasından sonra ise, 18 Nisan'da ise 4 lirayı test etmişti.
- Bu hafta, FED'in yeni Başkanı Powell'ın ikinci toplantısı merakla bekleniyor. Bu hafta, FED Açık Piyasa Komitesi (FOMC) 1-2 Mayıs'ta toplanıyor. Piyasa profesyonelleri, FED'den bu hafta faiz artırımını beklemiyorlar. Piyasalar, Haziran, Eylül ve Aralık ayları için faiz artışı fiyatlamasında bulunmaktalar. Yine de, enflasyona ilişkin yükseliş beklentisi ve artan borçlanma maliyetleri, ABD'de 10 yıllık Hazine tahvillerinin faizini beş yıldır ilk kez yüzde 3 seviyesinin üzerine taşıdı. 2 yıllıkların faizi ise 2008 krizinden bu yana görülmemiş bir seviye olan yüzde 2.50'ye çıktı. FED'in özellikle piyasa beklentilerinden daha agresif bir şekilde sıkılaşması durumu, 2 yıllıkların faizini yıl sona ermeden yüzde 2.75'lere taşıyabilir. Gelişen piyasalar, dolardaki ve ABD 10 yıllıklarının faizindeki eş zamanlı yükselişten olumsuz etkileniyor. ABD'de beklentinin üzerinde gelen 1. çeyrek büyüme verisi, FED'in 1-2 Mayıs toplantısına yönelik tansiyonu da arttırmış durumda. Elbette, 4 Mayıs Cuma günü açıklanacak ABD Nisan ayı istihdam verileri bir o kadar önemli.

- Euro Bölgesi'nde ise, ekonomik verilerde son dönemde gerçekleşen yumuşama, bu yıl piyasalar için sürpriz oldu. Yatırımcılar, ECB'nin izlediği politikanın etkilerini değerlendirirken bu hafta açıklanacak verilerin önemi büyük. Euro Bölgesi'nde Çarşamba günü birinci çeyrek büyüme verisi, Perşembe günü ise enflasyon rakamları açıklanacak. **ECB Başkanı Mario Draghi, geçtiğimiz hafta bölge ekonomisinde büyümenin ılımlılaştığını kabul etti. Bu hafta açıklanacak verinin de bu yönde gelmesi halinde, ECB sıkılaştırma planlarını erteleyebilir. Bu da, Avrupa tahvil faizlerinin ve euronun düşebileceği anlamına geliyor.**
- Asya'da ise, dış ticaret açığı olan ekonomiler, üç buçuk yılın en yüksek seviyelerine ulaşan petrol fiyatları karşısında zor bir dönemden geçiyor. Filipin Pesosu ve Hint Rupisi, Ocak ayındaki yüksek seviyelerinden yüzde 5 civarında geri çekildi. Analistler, bu ülkelerde faizlerin beklenenden daha erken bir tarihte artabileceğini öngörüyor. Bu hafta, Asya'da açıklanacak PMI anketleri ve enflasyon verileri, bölge ekonomilerinin daha yüksek ABD tahvili faizleri ve petrol fiyatlarında gerçekleşmesi olası olan artış karşısında yeteri kadar güçlü olup olmadıklarını gözler önüne serecek. **Bununla birlikte, dünya ekonomisindeki toparlanmaya bağlı olarak, küresel emtia fiyatlarında, bilhassa petrol fiyatındaki yükselmenin, dünya ekonomisi için yeni bir küresel maliyet enflasyonu baskısı oluşturup oluşturmayacağını birlikte gözlemleyeceğiz.**
- ECB'nin 2018 ikinci çeyrek "Profesyonel Tahminciler Anketi"nin sonuçlarına göre, Euro Bölgesi'nde bu yılın ilk çeyreğinde açıklanan yüzde 1,5'lik enflasyon tahmini değiştirilmezken, enflasyon beklentisi 2019 için yüzde 1,7'den yüzde 1,6'ya, 2020 için de yüzde 1,8'den yüzde 1,7'ye çekildi. 2022 yılını kapsayan uzun dönem enflasyon beklentisi ise yüzde 1,9 olarak korundu. Para Birliği'nde 2018 yılı GSYH artış beklentisi yüzde 2,3'ten yüzde 2,4'e, 2019 için yüzde 1,9'dan yüzde 2'ye ve 2020 beklentisi de yüzde 1,7'den yüzde 1,6'ya revize edildi. 2022 beklentisi ise yüzde 1,6'da tutuldu. İşsizlik tahminlerinde ise, bu yıl için daha önce açıklanan yüzde 8,4'lük işsizlik oranı yüzde 8,3'e, 2020 yılı için yüzde 7,6'dan yüzde 7,5'e ve 2022 yılı için de yüzde 7,5'ten yüzde 7,4'e düşürüldü. 2019 için yüzde 7,9 olan işsizlik tahmini ise değiştirilmedi.
- **2 Mayıs'tan itibaren döviz geliri olmayan Türkiye'de yerleşik kişilerin, belirlenen bazı istisnalar dışında yurt dışından ve yurt içinden döviz kredisi temin edemeyeceğini anlatan Başbakan Yardımcısı Şimşek, kamu kurum ve kuruluşları, bankalar, finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri ve finansman şirketlerince kullanılacak döviz kredileriyle, yatırım teşvik belgesi kapsamında veya bazı yatırım mallarının finansmanında kullanılacak döviz kredilerinin kapsam dışında olduğunu söyledi.**
- Uluslararası ilana çıkılan yurt içi ihalelere ilişkin faaliyetlerle veya savunma sanayi projeleri, kamu-özel iş birliği modeli kapsamında gerçekleştirilecek projelere ilişkin kullanılacak döviz kredilerinde de döviz geliri şartı aranmayacağına dikkati çeken Şimşek, "Ayrıca ihracata yeni başlayan

firmaların döviz geliri şartı nedeniyle mağdur olmaması amacıyla ihracat bağlantılarının ve muhtemel döviz gelirlerinin belgelenmesi kaydıyla bu firmaların da muhtemel döviz gelirleri toplamı kadar döviz kredisi kullanmaları mümkün olacak." dedi.

- Büyümeye katkı sağlayacak yatırımların önünü açmak ve bu alanlara yatırım yapacak şirketlerin finansmana erişimini kolaylaştırmak amacıyla yeni istisnalar getirdiklerini bildiren Şimşek, şunları kaydetti: "Merkez Bankası'nın 2 Mayıs'ta yürürlüğe girecek Sermaye Hareketleri Genelgesi'ne yeni istisnalar ekledik. Buna göre devletin alım garantisi kapsamında yenilenebilir enerji kaynaklarına ilişkin yatırımların finansmanında kullanılacak döviz kredilerinde döviz geliri şartı aranmayacak. Özelleştirme ihaleleriyle bedeli döviz olarak belirlenen kamu ihalelerini kazanan Türkiye'de yerleşik kişilerce temin edilecek krediler de kapsam dışı olacak. Ayrıca yeni bir şirket payı alımı amacıyla kurulan ve bunun haricinde herhangi bir faaliyeti olmayan Türkiye'de yerleşik kişilerce temin edilecek döviz kredileri de düzenleme kapsamında olmayacak."
- Şimşek, döviz geliri olan Türkiye'de yerleşik kişilerin yurt dışından ve yurt içinden kullanacakları döviz kredilerinde, kullanıcının kredi bakiyesinin 15 milyon dolarının altında olması durumunda, kullanılmak istenen kredi tutarı ile mevcut kredi bakiyesi toplamının, son 3 yılın döviz gelirleri toplamını aşamayacağını ifade etti. Bankaların, finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri ve bu kuruluşların yurt dışındaki şubeleri tarafından kullanılan kredilerin döviz geliri şartına ilişkin kurallara aykırı olarak kullanıldığı sonradan anlaşılması durumunda söz konusu döviz kredilerinin son 3 yılın döviz gelirlerini aşan kısmının geri çağrılacağını veya Türk lirası krediye dönüştürüleceğini belirten Şimşek, şöyle devam etti:
- "Türkiye'de yerleşik gerçek kişilerin yurt içinden veya yurt dışından döviz kredisi kullanmaları mümkün bulunmayacak. 2 Mayıs'tan itibaren açık bulunan ve kredi bakiyesi 15 milyon dolarının altında olan Türkiye'de yerleşik kişiler tarafından yurt içinden veya yurt dışından temin edilmiş olan dövize endeksli krediler hiçbir şekilde dövize endeksli kredi olarak yenilenemeyecek, yeni düzenlemede yer alan koşulları sağlamaması durumunda döviz kredisi olarak yenilenmeyecek. Düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarihten önce kullanılmış döviz kredileri ve dövize endeksli krediler, kredi bakiyesi hesaplamasına dahil edilecek."